

GBETA GBE Ɔ BI TƆN EE ƉƆ XÓ DÓ ACE E GBETƆ ƉÓ KPODO SISI E ƉO NA ƉÓ N'I LE KPO
WU E

WEXWLE

Ee nyi ƉƆ hɛnnu Ɖokpo mɛ Ɔ, mɛ ƉokpoƉokpo ka do susu tɔn, bɔ acɛ Ɖokpo Ɔ wɛ mɛbi Ɖo bo e ma sixu
kan fɛn kpon é Ɖi mɛƉɛsusi jijɛ, hwɛjijɔzinzan, kpodo fifa ni tiin nu wɛkɛ Ɔ bi e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ nukumamɔ jɛ numɛ kpodo wangbɛnu sɛn ƉeƉee na zɔn bɔ gbetɔ na do tiin nyi lɛ wɛ nɔ dɔn
alannuwiwa Ɖee nɔ zɔn bɔ gbetɔ nɔ fɔn gu e, lo bɔ nu taji Ɖee hudo gbetɔ Ɔ wɛ nyi ƉƆ gbɛ e mɛ gbetɔ lɛ
ma na nɔ mɛkannu Ɖo xodidɔ sin alinu kpodo nuƉidɔ lo bo na tɔn sin adohuhu kpodo ya kpo mɛ é Ɔ,

Ee nyi ƉƆ dandanmɛ wɛ e Ɖo na jɛ hun do sɛn Ɖee na zɔn bɔ gbetɔ na do tiin nyi lɛ gbɔn acɛƉidɔ sin
alinu se na zɔn bɔ gbetɔ ma na lin ƉƆ emi Ɖo na Ɖe emiƉee sin mɛkannu kpo yadonumɛ kpo e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ é Ɖo dandanmɛ bɔ e ƉƆ na Ɖe alinu wennyinyi ee Ɖo na tiin nyi Ɖo to ƉokpoƉokpo tɛntin e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ, Ɖo xwedowema elɔ mɛ o wɛkɛ Ɔ bi lɛ vɔ mɔ nu jɛ acɛ kpo do sisi dodo e gbetɔ Ɖo na Ɖo e, Ɖo
mɛƉɛsunɔnyinyi kpodo susu e do na xɔ nu gbetɔ e Ɖo acɛ kpodo sisi sunnu kpodo nyɔnu tɔn kpo na nyi
Ɖokpo Ɔ; lo bɔ ye lɛ yalɔ akɔn bonu nukɔnyinyi ni tiin lo bo na sɔ gbɛ Ɖagbe zinzan gbɔn mɛƉɛsunɔsi jijɛ
taji ze jijɔn ayi e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ to ƉokpoƉokpo yi gbe bo na Ɖo sisi nu acɛ e gbetɔ lɛ Ɖo kpodo mɛƉɛsusijijɛ taji kpo Ɖó alɔ Ɖo
alɔmɛ xa to lɛ bi sin kplekple é Ɔ,

Ee nyi ƉƆ linlin Ɖokpo Ɔ ƉuƉo nu acɛ, sisi kpodo mɛƉɛsunɔsi jijɛ gbetɔ tɔn lɛ, wɛ nyi nu taji ee na zɔn bɔ
mi na nyi sɛn elɔ lɛ e Ɔ,

Gbetɔ Ɔ sin kplekple Ɖe gbeta elɔ tɔn bɔ e na ƉƆ xo do acɛ e gbetɔ Ɖo na Ɖo kpo sisi e Ɖo na Ɖo n'i é kpo

wu. Gbeta elɔ na nyi su ɔokpo tawun bɔ gbetɔ lɛ kpo to lɛ bi kpo ɔo na nyi bonu mɛ bi kpodo tuto e nyi gbetɔ lɛ tɔn lɛ dee gbeta elɔ ɔo tamɛ na nugbo lɛ e ni tɛnkpɔn nu sisi ni tiin nu acɛ kpodo mɛɔesunɔsi jijɛ gbɔn nunyweyi yi li xo. Mɔ ɔokpo ɔ ye ɔo na tuun sɛn enɛ ɔ lɛ bo na zan ye nugbo tɔn gbɔn tuto e do ayi ɔo to ɔokpoɔokpomɛ kpodo gbɛ ɔ bi mɛ e kpo; acɛ enɛ ɔ kpodo susu enɛ kpan sin zinzan ɔ kpo nukun mɔ jɛ yenɛ kpo ɔ ɔo na nyi nu taji ɔokpo nu tovi ee sin to ɔo gbeta elɔ mɛ e kpodo tovi ɔee sin to lɛ kpo ɔo acɛkpikpa to enɛ ɔ lɛ tɔn glɔ e.

Gbetakɛn 1

Acɛ, susu kpo sisi ɔokpo ɔ kpo wɛ gbetɔ bi ɔo ɔo gbɛwiwa tɔn hwenu; ye ɔo linkpɔn bɔ ayi yetɔn mɛ kpe lo bɔ ye ɔo na do alɔ yedee ɔi nɔvinɔvi ɔɔhun.

Gbetakɛn 2

Mɛ ɔokpoɔokpo sixu tuun ɔɔ acɛ, su su kpo sisi dee kpo xo e ɔɔ ɔo gbe ta elɔ mɛ ɔ nyi eɔesunɔ sin nu ma ɔe nuɔe kpo ɔi: akɔta, sun nu, nyɔnu, gbɛ e nɔ do e, sinsɛn, nu e lin do toxo wu e, alo linlin ɔevo see b'ɛ nyi to mɛtɔn lɛ alo gbɛ tɔ lɛ tɔn, dɔkunjijɛ, lee e ji mɛ gbɔn e kpodo nu ɔevoɔevo nɛ lɛ kpan.

Mɔ ɔokpo ɔ, e ɔo na kpɔn do tuto ee e ze jijɔn ayi ɔo to e mɛ e gosin e wu ɔo toxoɔiɔo sin alinu, sɛn e ji to ɔ jijɔn e kpodo sɛn gbɛ ɔ tɔn dee ɔɔ nu do to ɔ nu e wɛ a, ɔo to enɛ ɔ ko jɛ eɔee si alo e kpo ɔo mɛkannu, alo acɛkpikpa tɔn ma yi haɔɛji wu a.

Gbetakɛn 3

Gbetɔ ɔokpoɔokpo ɔo na mɔ gbɛ bo nɔ eɔesu si lo bo na lɛ nyi eɔee.

Gbetakɛn 4

E sɔ ɔo na hɛn meɔe ɔo mɛkannu alo mɛɔe ă; mɛkannuninɔ kpodo meɔe kpo ɔo alɔ lɛ bi mɛ ɔ sɔ ɔe ă.

GbetakEn 5

GbetawikukOn alo ya do nu mE kpodo adakacomEwu kpo sO dO na dE ă.

GbetakEn 6

GbetO O nusisi wE dO na nyi dO fi bi.

GbetakEn 7

AcE dOkpo O wE mE bi na dO lo bo na nO nyi sEn dOkpo O; mO dOkpo O mEdE na yi gbe nu walO e na dE mE kpo alo dEe nyi wudozOnumE tOn kpo e lo bo na wa gba sEn e do dO fi e ă.

GbetakEn 8

Enyi mEdE mO dO e yi acE e nyi etOn bO sEn dodo ee dOo nu do to tOn nu O n'E O, e hEn O e na ylO hwE dO to tOn mE.

GbetakEn 9

E dO na ya mEdE sin to tOn mE alo e na wli i alo e na su i do ganmE dO nuđe kpoun wu ă.

GbetakEn 10

E dO dandanmE bO e na se nu ee mEdE wa é dO hwEdOxOsa dO togumE kpa a kwEdOxOsa enE O wE dO na dO acE e nyi etOn lE é kpodo nu è dE na wa lE é kpo; mO dOkpo O fi enE O wE e na dO nu e wu e ylO hwE E é dE.

GbetakEn 11

MÉ e e vE nu nyanyađe do é na to dO yi tOn yi wE hwE bO e na ba do nu lee nu lE yi gbOn e cobo na ylO E dO hwEnukOn; cobonu e ka na dO hwE do e e O, e dO na n'E mE e na sixu hwEnne dO hwEnukOn e.

Enyi nu e mEdede wa d'ayi é ma nyi nu e na sa sEn do mE dO hwe enE nu dI lee sEn é ji tO O alo gbE O jijOn é dO gbOn é a O, é dO na sEn gan tOn ä.

GbetakEn 12

E dO na ba do nu mE dI lee jlo mE gbOn e gbOn xo e kun kpla. GbEzinzan mEtOn, hEnnu mEtOn, xO mEtOn alo wEn mEtOn lE é ä. Mo dOkpo O e ka dO na dO winnya mE bo lE kOn wi mEtOn ä. AcE e nyi gbEtO tOn e dO hwlEn mE dO ali enE O nu.

GbetakEn 13

Fi e jLO mEdede O we na nO gbOn bo na lE ze nOtEn e jlo e O dO todemE.

MEdede dO jlo tOn O é sixu bE agban sin to dEbu mE dI to tOn mE dOhun. E jlo e O, e sixu lE lE kO wá xwé.

GbetakEn 14

Enyi dO e dO gbEya do nu mEdede wE kaka bO ku hwEn wan d'e mE O, é hEn O é na hOn yi to dEvome bO e dO na yi i dO fi enE.

AmO enyi e mO dO mE O jE sEnmE nugbo alo e tE afO sEn e ji gbE e to lE bi kplekple sO jujOn ayi é ji e O, é sO dO acE bO e na yi i dandan dO to dEvome ä.

GbetakEn 15

GbEtO bi dO acE bo na nyi toDè sin vi.

E sixu hugan mEdede bo de e sin tovikEnmE ä; mO dOkpo O é hEn O e na zé edee zé ji nu to dEvo.

GbetakEn 16

Enyi sunnu kpo nyOnu kpo dO wyanwyanxwe O, ye hEn O, ye na da yeDee bo dè hEnnu yetOn. AkOta yetOn,

to yetɔ́n, alo sinsɛ́n yetɔ́n dɔ́ na gbɛ́ nú ye ǎ. Acɛ́ dɔ́kpo lɛ́ wɛ́ ye dɔ́ dò yeɖeɖeɖida hwenu kpɔ́nɔ́n yetɔ́n alo yeɖeejodo hwenu.

Cobonu gbɛ́tɔ́ dè ná dà dè ɔ́, jlo yetɔ́n mɛ́ nu wɛ́ é dɔ́ na nyi.

Hɛ́nnu wɛ́ nyi sosyɛ́n nú gbɛ́tɔ́ sin togun; lobɔ́ togun enɛ́ ɔ́ kpodo acɛ́kpikpa to ɔ́ tɔ́n kpan ka dɔ́ na jɛ́ hun do jĩ́ tɔ́.

Gbetakɛ́n 17

Gbɛ́tɔ́ bì, mɛ́ e dɔ́ ee dɔ́kponɔ́ é alo éé dɔ́ gbɛ́ kplekpleɖemɛ́ e, dɔ́ na dɔ́ acɛ́ do nudeji.

Nṹ é nyi étɔ́n ɔ́ mɛ́ɖe sixu tafu i dɔ́ bo yi dɔ́ asi tɔ́n ǎ.

Gbetakɛ́n 18

Gbɛ́tɔ́ bi dɔ́ acɛ́ bo na lɛ́n nu nu é jlo e kpɔ́n bo d'ayimɛ́ lobo lɛ́ sɛ́n nu e jlo e. Acɛ́ enɛ́ ɔ́ wɛ́ zɔ́n bɔ́ tɔ́n lɛ́ lɛ́ dɔ́ togunmɛ́ alo kwɛ́nkwenmɛ́ gbɔ́n alɔ́kpa lɛ́ bi mɛ́ dɔ́: nunyɛ́yiyi, walɔ́ kpo yɛ́hwɛ́ sin alinu kpo.

Gbetakɛ́n 19

Gbɛ́tɔ́ bi dɔ́ acɛ́ bo na lin nù é do nuwu bo ka na dɔ́ xo; hṹn mɛ́ɖe dɔ́ na van nukun dó mɛ́ɖe ǎ. Mɔ́ dokpo ɔ́, mɛ́ bi dɔ́ acɛ́ bo na se bo jlá nù é dɔ́ jijɛ́ wɛ́ dɔ́ to ɔ́ mɛ́ kpo togudo lɛ́ é kpo. E hɛ́n wlɛ́nwin ɖebu ɔ́, é na ba bo do se na.

Gbetakɛ́n 20

Gbɛ́tɔ́ bí dɔ́ acɛ́ bo na yi kplé. Lobo na lɛ́ do gbě́ é ma na dɔ́n hunnyahunnya wa ǎ e.

E sixu sɔ́ mɛ́ɖe do gbɛ́ɖemɛ́ gannu gannu ǎ.

Gbetakɛ́n 21

Gbetɔ bí hén ɔ, é na gɔ alɔ nu to tɔn bonu é na do yi nukɔn. Eye ɔesu hén ɔ é na nɔ nukɔn nu nuwi wa ené alo é na ɔe mé bɔ é na nɔ do tɔn mé.

Acé ɔokpo ɔ wé mé bi ɔo bo na do wa axɔsuzɔ ɔo to tɔn mé.

Jlo to ɔ tɔn wé nyi linlin dodo e ji to ɔ sin acékpikpa junjɔn e. Jlo ené ɔ, e na ze wema na dó xwiji, do sɛndéji bɔ ahizi na tɔn ɔ'emé ă. Mɔ ɔokpo ɔ, nuwiwa ené ɔ, e na nɔ blo e do hwe tɔn nu. Wema ené ɔ, e sixu nɔ yémé bo sɔ alo e lé sixu sɔ ɔo togunmé lee e na blo gbɔn bo ayi na j'ayi nu wemazetɔ lé e.

Gbetakén 22

Gbetɔ bí ɔ, togundémé wé é ɔe. Ené ɔ wu o, nuɔe na do tagba n'i ɔo akwɛlinu, lanmé na nɔ ganji k kpodo nunywe na ɔo kpo sin alinu ă; nu ené ɔ wé na zɔn bɔ é na tɔn nyi. Amɔ kan e van wé to ɔ ɔe e kpodo nuwaɔokpo e ɔo todeetodee kpan sin tɛntin gbɔn tuto e ze ɔo te é kpo to ɔ sin dɔkun lé kpo wé na zɔn bɔ e na mɔ.

Gbetakén 23

Gbetɔ bi ɔo na wa azɔ. Azɔ e ja jlo é wé é na wa; sɛn ɔokpo ɔ wé na ɔo nu do mé bi nu lobɔ é ka do na nɔ azɔgba ă.

Azɔ e méɔe wa é sin akwé wé na ɔu.

Méɔe wa nuɔe ɔ, é na yi nuɔe ɔ'énu dandan. Ené ɔ wé na zɔn bɔ e na mɔ nu e na do hén hɛnnu tɔn na é.

E hwedo e ɔ, gbetɔ sin togun ɔ na gɔ alɔ nu i ɔo ali ɔevonu.

Gbetɔ bi ɔo acé bo na dó azɔjigbé alo é hén ɔ é na nɔ gbé mɔhun ɔee na sixu glɔn nyɔna tɔn lé n'i emé.

Gbetakén 24

Gbetɔ bí ɔo acé bo na ɔo gbɔjɛhwe nu kpodo ayiɔed'ayi sin hwenu kpan Ganxuxo nabiɔe wé é ɔo na wa

azɔ na. E ɔo na yi azɔgbɔjɛ hwɛhwɛ bɔ gbɔjɛ enɛ mɛ ɔ, e ka ɔo na nɔ sun akwɛ ɛ.

Gbetakɛn 25

Gbɛtɔ bɿ ɔo na na ɔó nu e na zɔn bɔ é na hwlɛn eɔee gan ɔo azɔnsi e; lobo na jla nunɔmɛ eɔee tɔn kpo do hɛnnu tɔn kpan ɔó; taji ɔ, ɔo nuɔuɔulinu, avɔdudolinu xɔ e mɛ é na nɔ é sin alinu, azɔn gblegblelinu. Mɔ ɔokpo ɔ, é ɔo na mɔ alɔdo ɔo do azɔmamɔ hwenu, asukuku alo asikuku xɔmɛ nunɔ hwenu, kpukpoxɔmɛ kpodo hwe e nu e ma sɔ sixu wa nũ bo mɔ nu ă é bɿ kpan.

Vijiji kpo yɔkpɔvumɛ nunɔ kpo bɿ ɔo na mɔ kpatakiɔe. Alɔwliwi kpo ɔo vi e ma da asu cobo ji ă lɛ e bi wɛ ɔo acɛ ɔokpo ɔ ɔo xɛ nya ɔo yeji sin alinu.

Gbetakɛn 26

Gbɛtɔ bɿ ɔ'acɛ nú wemakplɔnkplɔn bɔ wemakplɔnkplɔn ka do na byɔ kwɛ zinzan ă; hun nuvɔnnu wɛ é ɔo na nyi. E ɔo na ɔo kplɔn kleunde vɔvɔ enɛ ɔ dandanmɛ wɛ é ɔè. Alɔlyɛnzɔ kpo alɔnunɔ kpaa kpo ɔo na vun kan kpé to ɔ mɛ. Wemakplɔnyiji nu alɔ vɔ ɔ, mɛ bi nú wɛ é ɔo na nyi, bɔ e kan na xwedo lee e jɛ xa mɛ ɔokpoɔokpo gbɔn e.

Wemakplɔnkplɔn ɔ gbɛtɔ sin nukɔnyiyi wɛ é na ba; bo na dɔn gbɛtɔ sin acɛ lɛ yi nukɔn bo jɛ hun dó yě ji. E ɔó ná zɔn bɔ mɔjɛmɛ kpo nuwaɔokpo kpo hwɛsɔkɛmɛ kpo ná tɛ̀in xɔntɔn sin walɔ na tiin, bɔ to e ɔo bu lɛ e sín gbě ɔ na yi nukɔn bɔ fifa na tiin nú gbɛ ɔ bɿ.

Vitɔ, vinɔ lɛ wɛ ɔo na ɔè nyɿ kplón e vi yetɔn lɛ na yi é.

Gbetakɛn 27

Gbɛtɔ bi ɔo acɛ bo ná gɔ alɔ nu tonunywɛ lɛ bi; mɛ bi ɔo na mɔ mɔ ɔagbe e ɔo alɔlyɛnmɛ bo na zan mɔ ɔokpo ɔ, é na sɔ so nú nukɔnyi yi nunyɛ tɔn bo na sixu mɔ nyɔna e ɔ'e mɛ lɛ é ɔè.

Nu e na tɔn sin nu e mɛdɛ gba tamɛ bo blo ɛ ɔ, mɛ ɔ tɔn wɛ e dɔ na nyi; b'ɛ na jɛ hun do nu tɔn ji dɔ nujinjanlinu wɛ à, wemawlan wlan sin alinu wɛ à, alo alɔlyɛn zɔwiwa sin alinu.

Gbetakɛn 28

Gbɛtɔ bɿ dɔ na ba tuto gbɔn nukɔnyi yi hɛnnu e mɛ dɛ e kpodo gbɛ ɔ bɿ kpan sin alinu bonu acɛ, sisi kpo jlokokonunɔ e xó e dɔ dɔ wema elɔ mɛ ɔ ni nɔ xwiji.

Gbetakɛn 29

Togun e mɛ gbɛtɔ dɛ e bɔ nukɔn yi yi tɔn kpo nyɔna tɔn kpo na tɔn sin mɛ ɛ ɔ, ɛ dɔ na dɔ nunɔmɛdɛ lɛ do wŭ tɔn.

Ɖo acɛ e gbɛtɔ dɔ lɛ sin zinzan kpo nunɔ tɔn kpo mɛ ɔ, mɛ dɔkpoɔkpo dɔ na ba jlɛ na bo na nyi sɛn e na zɔn bɔ ɛ ma na tɛ afɔ acɛ nɔzo tɔn tɔn lɛ kpo jlokokonunɔ tɔn tɔn lɛ ji kpo ji ă ɛ dɿ lee mɛsisi sin kplɔn byɔ gbɔn ɛ, tuto e ji to ɔ dɛ kpo togun bi kpaa gbɛtɔ lɛ tɔn sin nunɔmɛ byɔ gbɔn e.

Acɛ, sisi kpo jlokokonunɔ enɛ lɛ dɔ na xwedo su kpodo linlin to ee dɔ bu lɛ tɔn.

Gbetakɛn 30

Yodɛ, kplekpledɛ, gbɛtɔ godokponɔdɛ na yi huzu nu e dɔ do wema elɔ mɛ e dɔ alɔ tɔn ji bo na mɔ tɛn bo dɛ walɔdɛ alo ayidɛ tɔn ee na zɔn bɔ e na mɔ tɛn bo do kpo acɛ, sisi kpodo jlokokɔnunɔ ee xo e dɔ dɔ fi e bo hɛn gba ă.